

Хуршид Каримов,

Бош прокуратура Академияси
кафедра бошлиги вазифасини бажарувчи
E-mail: xurshid_teacher@bk.ru

<http://dx.doi.org/10.26739/2181-9130-2019-8-9>

ЖИНОЙ ФАОЛИЯТДАН ОЛИНГАН ДАРОМАДЛАРНИ ЛЕГАЛЛАШТИРИШ УЧУН ЖАВОБГАРЛИК

Аннотация: Мақолада жиноий даромадларни легаллаштиришга қарши курашга оид халқаро хужжатлар мазмуни, хорижий мамлакатлар қонунчилиги билан қиёсий таҳлили ёритилган ҳамда миллий қонунчиликни такомиллаштириш бўйича таклифлар берилган.

Калит сўзлар: легаллаштириш, предикат жиноят, жиноий даромад, конфискация.

Хуршид Каримов,

Исполняющий обязанности начальника кафедры
Академии Генеральной прокуратуры
E-mail: xurshid_teacher@bk.ru

ОТВЕТСТВЕННОСТЬ ЗА ЛЕГАЛИЗАЦИЮ ДОХОДОВ ОТ ПРЕСТУПНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Аннотация: В статье освещены значение международных документов в сфере противодействия легализации преступных доходов, сравнительный анализ с законодательством зарубежных стран, а также даны предложения по совершенствованию национального законодательства.

Ключевые слова: легализация, предикатные преступления, преступный доход, конфискация.

Khurshid Karimov,

Acting Head of Department at the Academy of the
Prosecutor General's Office
E-mail: xurshid_teacher@bk.ru

RESPONSIBILITY FOR LEGALIZATION OF PROCEEDS FROM CRIMINAL ACTIVITIES

Annotation: In this article the essence of international documents in the field of combating against money laundry as well as comparative analysis with the legislation of foreign countries have been highlighted and proposals for improving national legislation have been carried out.

Key words: legalization, predicative crime, criminal income, confiscation.

For citation: Khurshid Karimov. RESPONSIBILITY FOR LEGALIZATION OF PROCEEDS FROM CRIMINAL ACTIVITIES. Journal of Law Research. 2019, 8 vol., issue 1, pp. 55-63

Жиноий фаолиятдан олинган даромадни легаллаштириш бугунги кунда халқаро характердаги жиноят ҳисобланади.

Замонавий ахборот коммуникацион технологияларни ривожланиши, халқаро пул ўтказмалари тизимини ривожланиши, виртуал пулларни пайдо бўлиши каби омиллар ҳам жиноий фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштириш жиноятини халқаро миқёсда ҳам долзарб муаммога айлантирди. Бу эса ўз навбатида бундай жиноятларга қарши курашда халқаро ҳамкорликни ривожлантиришни, ушбу жиноятларга қарши кураш бўйича малакали мутахассисларни тайёрлашни, бу соҳадаги хорижий тажрибани ўрганишни тақозо этади.

Жиноий даромадларни легаллаштиришнинг хавфлилиги шундаки, айбдор жиноят натижасида топилган даромадга қонуний тус беради ва келиб чиқиш манбасини яширади. Бу эса ўз навбатида содир этилган жиноятни яширади ҳамда жиноий йўл билан топилган мулкдан эркин фойдаланиш имкониятини беради.

Жиноий даромадларни легаллаштириш деганда умумий маънода шундай даромадларни келиб чиқиш манбаларини яшириш ва уларни иқтисодий муомалага қонуний киритиш тушунилади [1, с.249].

Жиноий даромадларни легаллаштириш жиноятини халқаро даражада эътибор берилиши сабаб авваломбор гиёҳвандлик моддалари олди-сотдиси билан боғлиқ жиноий даромадларни легаллаштириш орқали фойдаланишга чек қўйиш бўлган. Чунки айнан ушбу жиноятлар натижасида топилган даромадлар иқтисодий муомалага эркин кириб келиши натижасида қонуний иқтисод учун хавfli бўлган. Шу сабабли наркотик моддалар ва психотроп моддаларнинг ноқонуний муомалада бўлишига қарши кураш мақсадида 1988 йил 20 декабрда Вена шаҳрида БМТнинг "Наркотик моддалар ва психотроп моддаларнинг ноқонуний муомалада бўлишига қарши кураш тўғрисидаги конвенцияси" [1, с.250] (Вена конвенцияси) қабул қилинди.

БМТнинг ушбу конвенцияси қабул қилинганидан сўнг, жиноий даромадларни легаллаштириш халқаро нормаларда криминализация қилиш заруратини келтириб чиқарди.

Жумладан, БМТнинг 2000 йил 15 ноябрдаги "Трансмиллий уюшган жиноятчиликка қарши" конвенцияси ҳамда 2003 йил 31 октябрдаги "Коррупцияга қарши" конвенцияларида жиноий даромадларни легаллаштириш жиноят сифатида қайд этилди ҳамда конвенцияга аъзо давлатлар ўз қонунчилигида жиноий даромадларни легаллаштиришни жиноят сифатида киритиши белгиланди.

БМТнинг 2000 йил 15 ноябрдаги "Трансмиллий уюшган жиноятчиликка қарши" конвенциясининг 6-моддаси жиноий даромадларни легаллаштиришни криминализация қилиш; "Коррупцияга қарши" конвенциянинг 23-моддаси жиноий даромадларни легаллаштириш деб номланади. Ушбу моддадаги асосий қоидалар ҳам жиноятлар натижасида топилган даромадларни легаллаштириш учун жавобгарликни назарда тутди.

Бундан ташқари давлатларнинг ички қонунчилигини асосий тамойиллари рухсат берганда иштирокчи давлатлар жиноий даромадни легаллаштириш учун

алоҳида жавобгарликни асосий жиноятни (асосий жиноят-мулк ёки даромад олиншига сабаб бўлган жиноят) содир этган шахсларга қўлланилмаслигини назарда тутиши мумкинлиги қайд этилган.

Юқоридаги иккита конвенцияда ҳам муайян жиноятлар натижасида олинган даромадларни легаллаштирганлик учун жавобгарлик белгилаш назарда тутилган. Жиноий даромадни легаллаштиришни муайян жиноятларга боғлаб қўйиш давлатлар учун мазкур жиноят учун жавобгарлик белгилаш борасида ягона қараш шаклланишини мураккаблаштиради. Шу сабабли жиноий даромадларни легаллаштиришга қарши кураш борасида махсус "Жиноий фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштириш, аниқлаш, олиб қўйиш, мусодара қилиш ҳақида"ги конвенция 1990 йил 8 ноябрда Европа Иттифоқи аъзо давлатлари томонидан Страсбургда қабул қилинди. Ушбу конвенциянинг 6-моддаси юқоридаги конвенциялардан фарқли равишда жиноий даромадларни легаллаштириш билан боғлиқ жиноятлар деб номланди. Мазкур конвенцияда жиноий даромадларни легаллаштириш ҳар қандай жиноятлар натижасида олинган даромадларни легаллаштириш назарда тутилди. Кейинчалик ушбу конвенция қоидалари Европа Иттифоқининг 2005 йил 16 майда Варшавада қабул қилинган "Жиноий фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштириш, аниқлаш, олиб қўйиш, мусодара қилиш ва терроризмни молиялаштириш ҳақида"ги конвенцияда янада ривожлантирилди [2].

Жиноий фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштириш қарши кураш борасида давлатлар ҳамкорлигини таъминлаш ва халқаро стандартларни ишлаб чиқишда 1989 йилда ташкил этилган "Пул ювишга қарши молиявий чораларни ишлаб чиқиш гуруҳи" - ФАТФ [3] муҳим ўрин тутди.

ФАТФ қарорлари тавсиявий характерга эга бўлсада, ундаги тавсиялар жисмоний ва юридик шахслар томонидан молиявий тизим имкониятларидан фойдаланиб жиноий даромадларни легаллаштиришга қарши курашни халқаро дастурини акс эттиради. Яъни ФАТФ тавсияларини бажарилиши реал жиноий фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштириш, пул ювиш схемаларига қарши курашда амалий аҳамият касб этади. ФАТФ тавсиялари ушбу соҳадаги жиноятларга тезкор муносабат билдириш имкониятини беради.

Бундан ташқари бир қатор минтақавий ва иттифоқлараро келишувлар ҳам жиноий даромадларни легаллаштиришга қарши кураш борасида аниқ мажбуриятларни белгилайди. Масалан, Европа иттифоқининг жиноий даромадларни легаллаштиришга қарши кураш билан боғлиқ 2005/60/ЕС "Директива"си. Бундай ҳужжатларда давлатларнинг молиявий органларининг ҳамкорлиги масаласи ҳам акс этади.

Жиноий даромадларни легаллаштиришни криминализация қилишда қуйидагилар муҳим ҳисобланади:

- жиноят предмети белгилари (жиноят йўли билан топилган даромад ёки мулк);
- легаллаштириш усуллари ва белгилари;
- асосий (предикат) жиноятларни очиқ ёки ёпиқ рўйхати қайсики мазкур жиноятлар натижасида топилган даромад. [1, с.253]

Ноқонуний (жиноий) даромад тушунчаси биринчи марта халқаро конвенция доирасида 1988 йил 20 декабрдаги БМТнинг "Наркотик моддалар ва психотроп моддаларнинг ноқонуний муомаласа бўлишига қарши кураш тўғрисидаги конвенцияси"нинг 1-моддасида берилган бўлиб, унга кўра наркотик моддалар ва психотроп моддаларнинг ноқонуний муомаласи натижасида бевосита ёки билвосита қўлга киритилган ёки олинган ҳар қандай мулк (бу ерда мулк деганда ҳар қандай шаклдаги актив, моддий ёки номоддий, кўчар ёки кўчмас, бўлинар ёки бўлинмас, шундай актвларга эгалик қилиш ёки иштирок этиш ҳуқуқни берадиган ҳуқуқий ҳужжатларни англатади) ноқонуний (жиноий) даромад деб белгиланган. Демак, мазкур конвенция жиноий даромад деганда ҳар қандай жиноятдан эмас, балки айнан наркотик ёки психотроп моддаларни ноқонуний муомаласи натижасида қўлга киритилган даромадни назарда тутди.

Европа Иттифоқининг 2005 йил 16 майдаги Варшава конвенциясида жиноий даромад тушунчаси янада кенгроқ берилган. Унга кўра жиноят содир этилиши натижасида бевосита ёки билвосита қўлга киритилган ёки олинган ҳар қандай иқтисодий фойда тушунилади.

Мазкур жиноий даромадни мусодара қилиш масаласида Вена конвенцияси жиноий фаолият натижасида топилган даромад тушунчаси билан мазкур даромадлар ҳисобига олинган мулк ёки активлар фарқланади. Мазкур конвенциянинг 5-моддасига асосан, агар жиноий даромадлар бошқа мулкка айланган бўлса, даромадлар эмас, балки мулк мусодара қилинади. Агар жиноий даромадлар бошқа қонуний олинган манбаларга қўшилган бўлса, яъни қонуний олинган даромад ва ноқонуний олинган даромад қўшилиб мулк олинган бўлса, мусодара фақатгина ноқонуний (жиноий) олинган даромад миқдорига қўлланилади. Бундан ташқари жиноий йўл билан топилган даромад ҳисобига олинган даромад ҳам мусодара қилинади.

Юқоридаги халқаро ҳужжатлар таҳлили шуни кўрсатмоқдаки, 1988 йилдаги Вена, 2000 йилдаги "Трансмиллий уюшган жиноятчиликка қарши" конвенция, 2003 йилдаги "Коррупцияга қарши" конвенцияларида жиноий йўл билан топилган даромадни легаллаштириш тушунчасида асосий (предикат) жиноят доираси чегараланган бўлса, 1990 йилдаги Страсбург ҳамда 2005 йилдаги Варшава конвенцияларида жиноий даромадни легаллаштириш тушунчаси ҳар қандай жиноят натижасида олинган ёки қўлга киритилган даромадни легаллаштириш тушунилиши мустақамланган. Фикримизча, жиноий даромадни легаллаштириш бу ҳар қандай жиноят натижасида қўлга киритилган активга қасдан қонуний тус беришга қаратилган ҳаракат тушунилиши тўғри бўлади.

Жиноий даромадни легаллаштириш, яъни жиноий даромадга қонуний тус бериб ундан фойдаланиш қонуний иқтисод учун хавфли деб юқорида қайд этдик. Шу сабабли давлатлар ушбу қилмишни жиноят сифатида ўз қонунчилигида мустақамлаган.

Жумладан, Ўзбекистон Республикасининг Жиноят кодексининг 243-моддаси жиноий фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштириш деб номланади. Унга

кўра "жиноий фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштириш, яъни мулк (пул маблағлари ёки бошқа мол-мулк) жиноий фаолият натижасида топилган бўлса, уни ўтказиш, мулкка айлантириш ёхуд алмаштириш йўли билан унинг келиб чиқишига қонуний тус бериш, худди шунингдек бундай пул маблағлари ёки бошқа мол-мулкнинг асл хусусиятини, манбаини, турган жойини, тасарруф этиш, кўчириш усулини, пул маблағларига ёки бошқа мол-мулкка бўлган ҳақиқий эгалик ҳуқуқларини ёки унинг кимга қарашлилигини яшириш ёхуд сир сақлаш" тушунилади.

Демак, мазкур модда мазмунида жиноий фаолиятдан олинган даромадни легаллаштириш сифатида ҳар қандай жиноят сифатида топилган мулкни легаллаштириш, яъни унга қонуний тус бериш, унинг келиб чиқиш манбасини яшириш тушунилади.

Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг "Жиноий фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштиришга оид ишлар бўйича суд амалиётининг айрим масалалари тўғрисида"ги 2011 йил 11 февралдаги 1-сонли қарориди "шахснинг қилмишида ЖК 243-моддасида назарда тутилган жиноят таркиби бор-йўқлиги тўғрисидаги масалани ҳал этиш учун ҳар бир ҳолда легаллаштирилган мулк жиноят натижасида келиб чиққанлиги факти аниқланиши шарт" деб қайд этилган. Демак, шахсни Жиноят кодексининг 243-моддаси билан жавобгарликка тортишда албатта дастлабки (предикат) жиноят аниқланган бўлиши лозим.

Жиноят кодексининг 243-моддасида назарда тутилган жиноят субъектив томонидан қасддан содир этилишига эътибор қаратилиши лозим. Яъни шахс мазкур жиноятни содир этаётганда жиноий йўл билан топилган даромадни ўтказиш, мулкка айлантириш ёхуд алмаштириш йўли билан унинг келиб чиқишига қонуний тус бериш, жиноий йўл билан топилган даромадни асл хусусиятини, манбаини, турган жойини, тасарруф этиш, кўчириш усулини, пул маблағларига ёки бошқа мол-мулкка бўлган ҳақиқий эгалик ҳуқуқларини ёки унинг кимга қарашлилигини яшириш ёхуд сир сақлаш мақсадида содир этилади. Масалан, шахс гиёҳвандлик, порахўрлик, одам савдоси ва бошқа жиноятлар натижасида жиноий даромадга эга бўлиб, мазкур даромадни келиб чиқишига қонуний тус бериш мақсадида, яъни ушбу маблағларни эркин тасарруф этиш мақсадида қиймати юқори бўлган кўчмас мулкни арзон қийматда расмийлаштириб сотиб олади. Сўнгра ушбу кўчмас мулкни бир неча ўн баравар қиммат нарҳга расмийлаштириб сотади. Амалда мулкни текинга ёки арзон нарҳда беради. Бундай ҳолда шахс расман шартнома нарҳидаги мулкни легаллаштиради. Яъни жиноий йўл билан топилган даромадга қонуний тус беради, унинг келиб чиқиш манбасини яширади. Ушбу мисол жиноий йўл билан топилган даромадни легаллаштиришга мисол бўлади ва шахс қасддан ушбу ҳаракатларни жиноий даромадини легаллаштириш мақсадида содир этади.

Қайд этиш лозимки, ҳар қандай жиноий даромадни ўтказиш даромадларни легаллаштириш таркибини бермайди. Бу ҳақида юқоридаги Пленум қарориди қуйидаги тушунтириш берилган. "Судлар даромадларни легаллаштиришни жиноий

йўл билан топилган мулкни олиш ёки ўтказиш жиноятдан фарқлашлари лозим. Жумладан, жиноят (масалан, ўзганинг мулкни талон-торож қилиш) натижасида топилган мулкни олиш ёки ўтказиш, агар бундай мулкка қонуний эгалик кўриниши берилмаётган бўлса (масалан, техник паспорт ёки ўгирланган автомобилни сотиш учун бериладиган ишончнома қалбакилаштирилган), даромадларни легаллаштириш (ЖК 243-моддаси) таркибини ташкил этмайди.

Ишнинг муайян ҳолатларидан (жумладан, талон-торож қилинган мулк билан амалга оширилган битим олдига қўйилган мақсаддан) келиб чиққан ҳолда бундай ҳаракатлар ўзганинг мулкни талон-торож қилишда иштирокчилик (ёрдамчи шаклида) ёки жиноий йўл билан топилган мулкни олиш ёки ўтказиш (ЖК 171-моддаси) сифатида, бунга асослар мавжуд бўлганда эса, ҳужжатларни қалбакилаштириш сифатида ҳам квалификация қилиниши мумкин", деб тушунтириш берилган. Яъни ушбу тушунтиришда шахс жиноий йўл билан топилган мулкни олиш ёки ўтказишда ушбу мулкни келиб чиқиш манбасини ўзгартиришга ҳаракат қилмайди.

Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг "Жиноий фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштиришга оид ишлар бўйича суд амалиётининг айрим масалалари тўғрисида"ги қарорининг 3-бандида қуйидагича тушунтириш берилган. "Жиноят кодекси 243-моддаси мазмунига кўра, даромадларни легаллаштириш деганда, айбдор томонидан жиноий фаолият натижасида орттирилган мулк (пул маблағлари ёки бошқа мол-мулк)нинг келиб чиқишига қонуний тус берилиши тушунилиши лозим. Мулк объекти сифатида бундай ҳолларда Фуқаролик кодекси 169-моддасида назарда тутилган ҳар қандай мулк бўлиши мумкин.

Бундай мулкка қонуний тус бериш пул маблағлари ёки бошқа мол-мулк билан, одатда, молиявий операциялар ва бошқа битимлар амалга оширишда ифодаланади.

Молиявий операцияларга капитал маблағларни ҳаракатлантириш юзасидан амалга ошириладиган операциялар, жумладан, пул маблағларини ҳисобга киритиш, уларни турли банклардаги жамғарма ҳисобварағларига бўлиб жойлаштириш, бошқа валютага ўтказиш, қонунсиз топилган пулларга қимматли қоғозлар сотиб олиш, пул маблағларини банкдаги жамғарма ҳисобварағига қайтариш мақсадида чегарадан ташқарига чиқариш ва ҳ.к.

Битимлар орқали содир этиладиган легализация деганда, фуқаролик ҳуқуқидаги сингари тузиладиган олди-сотди, қарз, ҳадя, гаров, ижара, айрибошлаш ва ҳ.к. шартномалар тузилиши тушунилади" деб белгиланган. Фикримизча, жиноий даромадларни легаллаштиришда айбдор юқоридаги операцияларни ёки битимларни амалга ошириётганда унинг ҳаракатларида жиноий йўл билан топилган даромадни легаллаштириш мақсади борлиги исботланиши лозим. Ушбу қасдни исботланмаслиги эса шахсни фақатгина жиноий йўл билан топилган мулкни қўлга киритишга асос бўлган жиноят учун (предикат) жавобгарликка тортишга асос бўлади. Масалан, шахс ўғрилиқ жиноятини содир этиб, кўп

миқдордаги пулни қўлга киритди ҳамда ушбу пулга машина сотиб олди. Мазкур ҳолатда шахс кўп миқдордаги пулни жиноий йўл билан қўлга киритган бўлсада, у сотиб олган машина жиноий даромадни легаллаштириш ҳисобланмайди. Чунки бу ерда шахснинг қасди жиноий йўл билан топилган мулкка қонуний тус беришга қаратилмаган. Яъни шахс сотиб олган машинасини қонуний манбасини ушбу ҳолатда кўрсатиб бера олмайди. Аксинча, агар ўгрилик натижасида кўп миқдордаги пулни қўлга киритган шахс ўша пулни машина сотаётган одамга бериб, машинани ҳада шартнома тузиш орқали олганда ҳамда шахс ушбу ҳада шартномасини тузишдан мақсади жиноий даромадни легаллаштириш эканлиги аниқлансагина жиноий даромадни легаллаштириш учун жавобгарликка тортиш керак.

Яна бир мисол. Жиноий йўл билан топилган мулкни легаллаштириш мақсадида айбдор шахс мулкни олди-сотди шартномасини тузишда шартнома предметини юқори нарҳда белгилаб, амалда арзимаган нарҳга сотади. Бунда шахс олди-сотди шартномаси орқали шартномада кўрсатилган маблағга қонуний тус берган бўлади.

Қайд этиш лозимки, жиноий йўл билан топилган мулкни легализация қилиш жиноятларида асосий мақсад айбдор шахслар ўзларининг ноқонуний топган даромадларига қонуний тус бериш ҳамда ушбу пулларни ёки мулкни эркин муомалага киритиш ҳисобланади.

Хорижий мамлакатларда жисмоний шахсларнинг мол-мулки ҳамда даромадлари декларация қилиш тизими мавжуд бўлганлиги учун, жиноий йўл билан топилган даромадлар турли молиявий операциялар ва битимлар орқали легаллаштирилиши кўп учрайди.

Жиноий йўл билан топилган даромад ва ушбу даромад натижасида қўлга киритилган мулк қонуний эгасига қайтарилади ёки конфискация қилинади. Бу ҳақида Олий суд Пленуми юқоридаги қарорининг 7-бандида қуйидаги тушунтириш берилган. "Судлар шуни инобатга олишлари лозимки, даромадларни легаллаштиришдан олинган мулк ЖПК 211-моддаси 5-бандига кўра, ЖК 243-моддасида назарда тутилган жиноят предмети ҳисобланади ва Фуқаролик кодекси 204-моддасига асосан жисмоний ёки юридик шахсга жиноят натижасида етказилган моддий зарар қоплангандан сўнг конфискация қилиниши керак. Агар шахсни ЖК 243-моддасида назарда тутилган жиноятни содир этишда айблашга доир ишни кўриш чоғида пул маблағлари ёки мулкнинг муайян қисми жиноий йўл билан орттирилмаганлиги аниқланса, улар ЖПК 211-моддаси 4-бандига асосан қонуний эгасига қайтарилиши лозим". Мазкур тушунтириш юқорида юқорида келтирилган Вена конвенциясининг 5-моддаси қоидаларига ҳам мос келади. Демак, ЖК 243-моддаси бўйича легаллаштирилган мулкни конфискация қилишда мазкур мулкни жиноий йўл билан орттирилмаган қисми қонуний эгасига қайтарилади.

Хорижий мамлакатларда ҳам жиноий даромадларни легаллаштириш учун жавобгарлик нормалари белгиланган.

Россия Федерацияси Жиноят кодексида легализация учун 2 та модда бўйича жавобгарлик белгиланган. Жумладан, РФ ЖКнинг 174-моддаси "бошқа шахс

томонидан содир этилган жиноят натижасида қўлга киритилган пул маблағлари ёки бошқа мулкни легаллаштириш" деб номланса, 174¹-моддаси "жиноят содир этган шахс томонидан пул маблағлари ёки бошқа мулкни легаллаштириш" деб номланади. Яъни Россия Жиноят кодексига ўзи томонидан содир этилган жиноят натижасида топилган мулкни легаллаштириш билан, бошқа шахс жиноят содир этиши натижасида топилган мулкни легаллаштириш учун алоҳида жавобгарлик белгиланган.

Бундан ташқари РФ Жиноят кодексига жиноий йўл билан топилган мулкни легаллаштириш учун деференциялаштирилган жавобгарлик белгиланган. Жумладан, кўп миқдорда содир этилиши 2-қисм билан, бир гуруҳ шахслар томонидан олдидан тил бириктириб ёки ўз хизмат мавқеидан фойдаланиб содир этиш 3-қисм билан, жуда кўп миқдорда ёки уюшган гуруҳ томонидан содир этилиши эса жиноятни оғирлаштирувчи ҳолат сифатида ЖКнинг 174¹-моддаси 4-қисм билан жавобгарликка тортишга асос бўлади. Бундан ташқари барча қисмларида муқобил жазо турлари белгиланган.

Қозоғистон Республикаси Жиноят кодексининг 218-моддаси, Молдова Жиноят кодексининг 243-моддаси, Беларус Республикаси Жиноят кодексининг 235-моддаси, Украина Жиноят кодексининг 209-моддалари бўйича ҳам жиноий йўл билан топилган мулкни легаллаштириш учун деференциялаштирилган жавобгарлик белгиланган ҳамда муқобил жазо турлари назарда тутилган.

Шунингдек, Украина Жиноят кодексига мазкур жиноят хўжалик фаолияти соҳасидаги жиноятларга, Россия, Беларус, Молдова, Қозоғистон Жиноят кодексларида иқтисодий фаолиятни амалга ошириш тартибига қарши қаратилган жиноятлар тоифасига киритилган.

Хорижий мамлакатларнинг ушбу жиноятга оид нормалари таҳлил қилинганда қуйидаги фарқли жиҳатлар аниқланди. Жумладан, Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодексининг 243-моддаси фақат 1 та қисмдан иборат ҳамда беш йилдан ўн йилгача озодликдан маҳрум қилиш билан жазоланади. Бундан ташқари ҳар қандай миқдордаги жиноий йўл билан топилган мулкни легаллаштириш учун бир ҳилда жавобгарлик белгиланган, яъни қилмишни оғирлаштирувчи ҳолатлар, легализация миқдори мазкур моддада белгиланмаган. Шунингдек, муқобил жазо турлари назарда тутилмаган.

Бундан ташқари, Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодексига ушбу жиноят жамоат хавфсизлигига қарши жиноятлар бобига киритилган.

Юқоридагиларга асосан, Жиноят кодексининг 243-моддаси санкциясига муқобил жазо турларини киритиш ҳамда жазони либераллаштириш, шунингдек, қилмишни кўп миқдорда, жуда кўп миқдорда содир этганлик ҳолатларини оғирлаштирувчи ҳолат сифатида белгилаш, ушбу жиноятни кўпроқ иқтисодиётга қарши қаратилганлигидан, унинг хусусияти ҳамда хорижий мамлакатлар қонунчилиги таҳлилидан келиб чиқиб, мазкур жиноятни иқтисодиёт асосларига қарши жиноятлар бобига киритилиши таклиф этилади.

Хулоса сифатида шуни таъкидламоқчимизки, жиноий фаолиятдан олинган даромадни легаллаштириш билан боғлиқ халқаро тажрибани ўрганиш, бу соҳада

халқаро ҳамкорликни ривожлантириш, мазкур жиноятлар бўйича хорижий мамлакатлар қонунчилигини қиёсий таҳлил қилиш жинойи фаолиятдан олинган даромадни легаллаштириш билан боғлиқ жиноятларни тезкорлик билан аниқлаш ҳамда миллий қонунчилик нормаларини такомиллаштиришда муҳим аҳамият касб этади.

Иқтибослар/Сноски/References

1. Международное уголовное право. Под общей редакцией А.В.Бриллиантова. Москва, Юрайт. 2017. 249 б (International criminal law. Under the general editorship of A. V. Brilliantova. Moscow, Yurayt. 2017).
2. Пикуров Н.И., Пудовочкин Ю.Е. Проблемы квалификации и привлечения к уголовной ответственности за легализацию (отмывание) денежных средств или иного имущества, приобретенных преступным путем. Москва 2015 г. (Pikurov N. I., Pudovochkin Yu. E. Problems of qualification and criminal prosecution for legalization (laundering) of funds or other property acquired by criminal means. Moscow, 2015).
3. Financial Action Task Force on Money Laundering (ФАТФ-целевая группа по финансовым мероприятиям, касающимся отмывания денег).